

מזיכרונותיו של יצחק קשתי על בית החולים לילדים בוינה

הגענו לבית חולים ששכן במלצגסה. חדר הקבלה המה אנשים. ידיו של הר קלבנר הזיעו. "לא, אין מקום. בכלל, פה לא מקבלים ילדים", אמר מישהו בקבלה. "נכון", ענה שוב האיש להר קלבנר, "זה בית חולים יהודי, אבל מקום אין. לא לילדים". יצאנו ועמדנו בפתח. היה יום חם. אולי סוף אוגוסט. הייתי לבוש במכנסיים קצרים, שני זוגות תחתונים, שתי חולצות ומעיל עליון. אמי הבינה כנראה משהו שאני לא תיארתי לי. עמדנו ללכת והנה ניגש אלינו הר פרוץ. כך נקלט השם באוזני לאחר זמן. כנראה שמע את שיחתנו בחדר הקבלה.

"ילד יהודי מהונגריה?" אמר שאל, מביט בהר קלבנר. "יאול".

"תעודות?! יש עם אדוני תעודות? ומניין אדוני?"

הר קלבנר השיב. ממראהו ניכר שהוא נכון להמציא כל מסמך ולהסכים לכל דרישה. הוא ביקש להיחלץ מסבך הטיפול בי ועתה נראה לו שהנה נפתח לו פתח תקווה. הר פרוץ ביקש שארשום לו על פתק את שמי ואת שם בני משפחתי שנשארו בנויאייגן.

"גש נא עם הילד לקינדרשפיטל*, שניים שלווה רחובות מכאן. אל הגברת דוקטור רוטמן".

הוא רשם את הכתובת על פיסת קרטון שתלש מקופסת סיגריות.

"פרוץ שלח אותך", והלך.

פניו של הר פרוץ היו שחומות, שפמו כהה וגזוז בקפידה, מצחו גבוה ושערו שחור ומעט מקורזל.

בתוך זמן קצר מאוד הגענו לכתובת בפרדיננדשטרסה. דוקטור רוטמן קיבלה אותנו כאילו ציפתה לבואנו. את הר קלבנר כיבדה בקפה ואחר כך שלחה אותו לדרכו, ואילו אלי חייכה במאור פנים. עיניה היו בהירות וגדולות. לרגע התיישבה בכורסתה בפיזור אברים, כאילו חוגגת ניצחון קטן. אך עד מהרה חזרו גופה הכבד וארשת פניה להיות ענייניים. חציו של "כוכב צהוב" בלט ממעיל שהיה תלוי על קולב. זה היה הרמז היחיד על מקומי החדש ועל האנשים שבו.

לאחר שדוקטור רוטמן, שהיתה מנהלת בית החולים לילדים, בדקה אותי, מצמידה את אוזנה אל חזי ואל גבי ורומזת לי בידיה ובפיה לנשום ולא לנשום, ולאחר שמיעכה את בטני, עליתי במדרגות ברזל לולייניות לבנות מן המרפאה שבקומת הכניסה אל המחלקה שבקומה הראשונה, עוצר למנוחה בין כל שתי מדרגות. לאחר שלבשתי כתונת בד לבנה, הנחתי את

* בית חולים לילדים.

בגדי וחפצים אחדים שנשאתי אתי בארגז קל שנשלף מתחת למיטה. הוסבר לי שאני צריך לשכב, וכי נאסר עלי לרדת מהמיטה. ואם ארצה משהו - נא לקרוא לאחות מניון.

[...]

הקיץ רבץ על בית החולים. האור בחדר היה בהיר ורב, והחום - יבש ומעיק. האזעקה נשמעה לרוב עם סיום ביקור הרופאות. יומיום בשעה עשר בקירוב. זמזום המטוסים, התפוצצויות עמומות וקול נביחת התותחים נגד מטוסים נמשכו לרוב כמחצית השעה עד שעה ויותר. "התקפת האוויר" הראשונה שראיתי היתה כשהגענו לשטרסהוף. בעצם, עוד לפני שהגענו לשער המחנה. אחרי מסע משתק אברים נצטוונו לעזוב במהירות את הקרון בשדה פתוח, באמצע לא כלום. גררנו את עצמנו מן הקרון ומיד הוקפנו בעשרות אוקראינים זועקים ומנפנפים במקלותיהם שהדפו אותנו לחורשה הסמוכה.

כהרף עין שובצו השמים במטוסים כסופים ובורקים שחלפו בגבהים במטס איטי מרהיב. תחתיהם, ככלבי ציד זריזים, נעו מטוסי קרב פולטי גצים בקו מסוכסך. ברד של נייר סטניול כסוף התעופף ונסחף ברוח. פטריות לבנות זעירות צצו סביב גופי המטוסים. פתאום היו אחדים מן המטוסים לפטרייה כהה-עשנה, צוללים מטה, צוללים ומתפרקים ובעקבותיהם - מצנחים שנראו מרחפים בשמים הבהירים.

משנשמע בפעם הראשונה אות האזעקה, חייכה אלי מניון, לאמור: אנחנו שנינו נישאר למעלה.

"ילדים! לרדת מיד למרתף!"

אור מסנוור, שהלך והתעצם בסדינים הלבנים שנזנחו על המיטות, הציף את החדר הריק. המיטה שלי עמדה במרכז החדר, מול שולחנה של מניון. היא ישבה עתה ליד השולחן מנקה כל מדחום ומדחום בצמר גפן לח ומסדרת אותם בצנצנותיהם.

השקט באולם הופר עם הישמע זמזום המטוסים. לרעש המנועים נלווה נפץ התותחים ורעד השמשות אחרי כל התפוצצות קרובה. האור בחדר הבהיק. חלפו רגעים ומעט מעט החלו הקירות מחזירים הדי רעמים שהלכו ורחקו.

"הגל הראשון עבר", אמרה מניון, בלי להרים את ראשה מעל המדחומים.

חיכיתי לגל השני. הרגשתי נוקשות בצווארי. אצבעות רגל שמאל ביקשו לכופף את עצמן כדי להתיישר, אך לשווא. הרגעים חלפו לאט, שנייה אחר שנייה. מניון ניגבה את פניה והביטה בי.

"יידיש, אתה יודע?"

"לא", אמרתי בנענוע ראש נמרץ.

"רוצה ללמוד שיר? ביידיש?"

צחקתי. עד כה טרם שמעתי שירים ביידיש. אמנם אמי ואבי דיברו לעתים משפטים אחדים ב"ז'רגון", אבל לשיר? אנחנו שרנו שירים בהונגרית. בחורף האחרון, בחגיגת הבר מצווה של

ארווין, מנינו ורשמנו את כל שירי העם שאנו יודעים בעל-פה. 104, מראשיתם ועד סופם. מניון שרה על רייזל'ה. אחר כך שרנו יחד, פסוק אחר פסוק, עד הישמע אות הארגעה, ואז היא מיהרה לפתוח את הדלת הכפולה לילדים הפורצים פנימה. בשבועות הראשונים לא דיברתי ולו עם אחד משותפי לחדר. הייתי זר גמור בחבורה שלרוב היתה רועשת ולהגנית. לא הצלחתי להבין את דיבורם וגם זהותם היתה לי חידה. יהודים, כפי שנוכחתי לדעת במקלחת, הם לא היו.

מקור: יצחק קשתי, געגועים למניון. סיפור ילדות על גירוש ועל שיבה לא אפשרית הביתה, יד ושם, ירושלים 2001, עמ' 41-46.